

WONDER: TWEE ZATERDAGEN IN MAART

In de ochtend van zaterdag 14 maart bezocht de veertienjarige Adam Chen het Museum voor Islamitische Kunst in Doha.

Zijn blik werd getrokken door een dertiende-eeuwse tekening van een boom. Het was geen bijzonder opvallende of artistieke afbeelding. Hij snapte zelf niet waarom hij als gehypnotiseerd naar deze boom toe liep. (Als hij er nu over nadenkt, vermoedt hij dat het kwam doordat bomen eigenlijk ontbraken in het landschap waarin hij zich destijds bevond, en daarom snakte hij er naar.)

Toen hij er vlakbij was, werd hij beloond met de naam van het manuscript dat deze simpele schets van een boom bevatte: *De wonderen van de schepping en de rariteiten van het bestaan*.

Hij peinsde een tijdlang over die statige titel.

Toen ging er een lampje bij hem branden: misschien was dat het leven – het herkennen van de wonderen en rariteiten om je heen.

Die dag deed hij de gelofte om een verslag bij te houden van de wonderen waarvan hij wist dat ze echt waren, en van de rariteiten waarvan hij liever wilde dat ze niet echt waren.

En omdat Adam Adam was, stond hij meer stil bij de wonderen dan dat hij nadacht over de vreemde onderdelen van het bestaan.

We pakken zijn Wonderen en Rariteiten-dagboek op 7 maart op, vier jaar na die zaterdag in het Museum voor Islamitische Kunst.

Adam is inmiddels achttien, eerstejaars student, maar het is belangrijk om te weten dat hij twee maanden geleden is gestopt met het volgen van colleges.

Hij heeft besloten te gaan *leven*.

Heel laat in de avond van zaterdag 11 maart klikte de zestienjarige Zayneb Malik op een link terwijl ze druk bezig was een werkstuk af te maken. Ze had beloofd een poster te maken van moslimkleding door de eeuwen heen voor de tentoonstelling Islamitische Geschiedenis in de moskee. Ze had nog negen uur voordat ze hem moest inleveren, een paar uur slaap niet meege-rekend.

Misschien kwam het door het late tijdstip, maar de link was vreemd intrigerend voor een meisje dat op zoek was naar hijab-stijlen in de dertiende eeuw: ‘Al-Qazwini’s catalogus van het leven in de islamitische wereld, 1275 AD’.

De link leidde naar een heel oud boek: *De wonderen van de schepping en de rariteiten van het bestaan*.

Er volgde een beschrijving van het boek, maar Zayneb kon niet verder lezen.

De woorden ‘wonderen’ en ‘rariteiten’ vormden een perfecte omschrijving van de realiteit van haar leven op dat moment.

De volgende dag, toen ze terug was van de geschiedenistentoonstelling (en een dutje had gedaan), begon ze met een dagboek waarin ze de volgende twee jaar de wonderen en de ‘doornen’ in de tuin van haar leven zou noteren.

Omdat Zayneb Zayneb was, concentreerde ze zich op dat laatste. In haar dagboek aantekeningen maakte ze korte metten met de stekelige wildgroei die haar jonge leven verstikte.

Op het moment dat wij haar ontmoeten, is ze achttien jaar en

een bedreven hovenier, klaar om de wereld met haar snoeischaar aan te vallen.

O ja, ze is ook net van school gestuurd.

EEN AANTEKENING OM HET VERHAAL DAT VOLGT BETER TE BEGRIJPEN

Privédagboeken van andere mensen zijn lastig. Het voelt raar om ze te lezen.

En als je er een onder ogen zou krijgen – bijvoorbeeld als een dagboek openwaaide en tegen het raam bleef plakken van een stilstaande metrowagon tegenover jouw stilstaande metrowagon, en jij had extreem goede ogen waarmee je het piepkleine, overhellende, schuine handschrift zou kunnen lezen – dan zou je je, terwijl je de details van het leven van een vreemde verslond, nog steeds enorm schuldig voelen.

Misschien zou je wel om je heen kijken of iemand je zag lezen, turend en verslindend.

Wees er in dit geval van verzekerd dat het je vrijstaat om schaamteloos te genieten van de gedachten van Adam en Zayneb. Zij hebben hun dagboeken ter beschikking gesteld van de... tja, de liefde, op drie voorwaarden: één, dat ik twee incidenten weglaat (het eerste betreft de verdwaalde koffiebeker van een vreemde, waar ze per ongeluk allebei uit hebben gedronken, en het tweede is iets wat ik niet kan opschrijven zonder dat de rillingen over mijn rug lopen).

De andere voorwaarden zijn dat ik hun namen verander en dat ik hun dagboekschrijfsels in verhalende vorm weergeef.

Check. Check. Check.

ZAYNEB
WOENSDAG 6 MAART
RARITEIT: HATERS

Ik haat hatelijke mensen.*

Bewijsstuk A: De vrouw naast me in het vliegtuig.

Ze vloekte binnensmonds toen ze mij zag. Ik, meisje met een hoofddoek op.

Ik, *moslim*, in een vliegtuig.

Ze tilde haar handbagage op en ramde de koffer zo hard in de locker boven ons hoofd dat ik zeker weet dat de wielletjes beschadigd waren.

Ze rolde met haar ogen en vloekte weer fluisterend toen ik niet snel genoeg opstond uit mijn stoel aan het gangpad om haar erlangs te laten.

Mijn schoot lag vol met mijn Wonderen en Rariteiten-dagboek, een pen, mijn telefoon, een koptelefoon en de vlak voor het instappen gekochte ontbijtsandwich in folie en een koffie. Al die dingen moest ik bij elkaar graaien en tegen me aan drukken terwijl ik me uit mijn stoel wurmde.

Nadat Hatelijke Vrouw was gaan zitten werden haar handelingen staccato uitgevoerd, stuk voor stuk georkestreerd om mij te laten weten dat ze boos was vanwege mijn aanwezigheid. Ze zette haar handtas op de vloer, *baf*, liet het opbergvak in de stoel voor haar klappen om haar krant erin te proppen, *pof*, rukte haar stoelriem onder zich vandaan, *rats*.

‘Ik moet regelmatig naar het toilet, hoor,’ gromde ze tegen me.
Aangenaam kennis te maken.

‘Oké,’ zei ik met een ijzig beleefde glimlach. Ik had pas ontdekt dat rustig-kwaadaardig glimlachen naar haters, nou ja, vréemde haters, ze nog woedender maakt.

‘Je moet veel sneller aan de kant gaan,’ zei ze.

Ik hield mijn hoofd scheef en keek knipperend naar haar in twinset gehulde verschijning. ‘Oké.’

‘Shit. Kutding.’ Ze deed alsof ze dat zei omdat ze de andere helft van haar riem niet kon vinden.

‘Oké,’ zei ik weer, waarna ik mijn koptelefoon opzette en door mijn telefoon scrolde om het juiste fragment te vinden. Ik zette het volume hoog en haalde de linkerdop een stukje van mijn oor, alsof ik hem rechtzette.

Een flard Arabisch, een reis-*dua*, vulde de ruimte tussen Hatelijke Vrouw en mij.

Ze staarde. Ik glimlachte.

*Jaja, ik weet het. ‘Ik haat hatelijke mensen’ is nogal ironisch.

Maar zo ben ik geboren: boos.

Toen mijn broer en zus en ik nog klein waren, vonden mijn ouders het leuk om elk van ons drieën te beschrijven aan de hand van de manier waarop we ter wereld waren gekomen.

‘Sadia had echt een glimlach op haar gezicht. Zo’n blij baby! Mansoor was rustig, sereen. En onze jongste, Zayneb? Die krijste uren achter elkaar. Een balletje van woede!’ zei papa of mama dan, lachend als ze aankwamen bij de climax van het verhaal: ik. Toen ik nog veel jonger was, maakte dát me boos, hun eendimensionale beschrijvingen van ons, die ons reduceerden tot een simpele karikatuur, waarbij ze mij als lijdend voorwerp gebruikten. Dan werd ik knalrood en liep ik snuivend de kamer uit. Zij kwamen me achterna en bedolven me onder de excuses voor hun onnadenkendheid.

Na een tijdje werden ze zo verstandig de climax te laten volgen door een opsomming van mijn positieve kwaliteiten. ‘Maar Zayneb is de gulste van onze kinderen! Wist je dat ze sinds haar zesde van haar zakgeld een weeskind in het buitenland sponsort? Hij is twee jaar ouder dan zij, en zij voorziet in zijn onderhoud!’ Dan keken ze stralend naar mij, de jonge tiener met haar nieuwe achterdochtige blik.

Maar twee jaar geleden, toen mama en papa al waren gestopt met dit lompe gedoe, vond ik het ineens niet erg meer dat ze me een boze baby hadden genoemd. Want inmiddels had ik ontdekt dat ik boos word om de juiste redenen.

Dus omarmde ik mijn boosheid. Ik wás het boze kind.

Maar, lief dagboek, vanwege die juiste redenen ben ik gisteren van school gestuurd.

Bewijsstuk B: De grootste slechterik uit het haterskamp, meneer Fencer.

Ik heb hier al heel veel over meneer Fencer geschreven. Maar ik heb hem nog nooit een hele aflevering gegeven in mijn rariteiten. Dat is, denk ik, omdat rariteiten de zeurderige dingen van het leven zijn, dingen waar je min of meer aan kunt ontsnappen.

Aan Fencer kun je niet ontsnappen. Onze school is zo klein dat iedere bovenbouwer minstens één vak bij hem moet volgen.

Hij is het kwaad in eigen persoon.

Gisteren bij maatschappijleer wreef hij in zijn handen en deelde vervolgens een zorgvuldig uitgezocht krantenartikel uit:

EERWRAAK: MEISJE LEVEND BEGRAVEN

De politie in Gazra heeft het lichaam van een 16-jarig meisje ontdekt dat waarschijnlijk levend is begraven omdat ze met jongens had gepraat. Haar vader en grootvader zijn in staat van beschuldiging gesteld. Ze hebben toegegeven dat ze boos waren op het meisje omdat ze bevriend was met meerdere jon-

gens uit het dorp. Haar longen en maag waren gevuld met aarde, wat erop wijst dat ze nog leefde toen ze begraven werd.

Ik stopte met lezen. Ik wist waar Fencer mee bezig was. Hij gooi-
de olie op het vuur dat hij al sinds het begin van het semester in
februari had opgestookt.

‘Jullie gaan dit artikel gebruiken om een analyse met het grafi-
sche schema te maken dat ik in de vorige les heb uitgelegd. Op-
dracht inleveren woensdag voor de vakantie, geen uitstel. Vra-
gen?’

Hij keek strak naar mij, de enige moslim in de klas.

Hij had zich geïnstalleerd in een hoek van het lokaal, boven op
een niet-bezette tafel, om zo een goed uitzicht op de klas te heb-
ben, met een blik van perverse voldoening op zijn gezicht. Alsof
hij in gedachten het bijbehorende onheilspellende geluid maak-
te.

Toen ik om me heen blikte naar de andere leerlingen zag ik dat
het best goed werkte. Monden hingen open, er werd gezocht, ge-
fronst, heen en weer geschoven.

Ik draaide het vel papier om en begon aan een briefje voor
Kavi.

Er schoot een hand de lucht in: Mike, klaar om een goede beurt
te maken. ‘Meneer, moeten we de Amerikaanse cultuur vergelij-
ken met deze cultuur?’

Zijn laptop was opengeklapt en er lag een iPad naast. Ik gokte
dat Mike met de analyse zou beginnen zodra Fencer antwoord
had gegeven.

‘Nou, in theorie kun je elke cultuur nemen waar je bekend mee
bent. Maar jullie moeten deze cultuur, de Turkse – of eigenlijk de
islamitische – gebruiken als de vergelijkende cultuur.’

Ik stak mijn hand op. ‘De islam is geen cultuur. Het is een reli-
gie.’

‘Een religie die doordringt in elk aspect van het leven, hè?’ Hij

begon met zijn benen te zwaaien. Opgewonden. ‘Zoals kunst en architectuur bijvoorbeeld.’

‘Nou eh... ja, sommige mensen noemen het een levenswijze.’

‘Dat definieer ik als cultuur. Een manier van leven.’

‘Maar dat begraven meisje is geen voorbeeld van islamitische cultuur. U overdrijft weer.’ Ik lette erop dat ik er geen ‘meneer’ aan toevoegde. Nooit.

‘Wil iemand daarop reageren? Als je je aantekeningen bijhoudt, kun je terugkijken bij een paar lessen geleden. Toen we dat uitgebreide schema hebben gemaakt om vrouwenrechten over de hele wereld te vergelijken.’

De hand van Mike schoot omhoog. Met zijn andere hand hield hij zijn iPad in de lucht zodat iedereen het kon zien. Zijn brein zat in het brein van de iPad, dus niemand deed de moeite om zijn eigen aantekeningen door te bladeren. ‘Meneer, met dat schema kwamen we tot de conclusie dat bepaalde landen zwakker waren in het naleven van vrouwenrechten.’

‘En was er iets wat deze landen gemeen hadden? Kom op, mensen. Iemand anders dan Mike?’

‘Dat het allemaal moslimlanden waren?’ Het was Noemi, een meisje met een lange blonde pony die in haar ogen hing. Ze staarde Fencer aan met een uitdrukking die het midden hield tussen bestudeerde verveling en zojuist gewekte, lichte nieuwsgierigheid. ‘Bedoelt u dat?’

Fencer sprong van de tafel af en beloofde ons met zijn *inderdáád*-houding: handen op zijn corduroy heupen, benen uit elkaar, stralend gezicht. ‘Ja, of preciezer geformuleerd: je kunt zeggen dat het erop lijkt dat de meerderheid van die landen islamitisch is. Verder nog iets? Zie-naab?’

Hij sprak het met opzet verkeerd uit. Ik had al heel vaak tegen hem gezegd dat het Zey-nep was. Ik had het zelfs fonetisch voor hem op werkbladen geschreven: ZEY-NEP.

Nu boog ik me over het vel papier op mijn tafel en drukte er

hard met mijn pen in. *Fencer is hier straks niet meer. Daar ga ik voor zorgen.*

De droom: zorgen dat Fencer ontslagen wordt.

De realiteit: mijn hand opsteken, zijn bullshit in twijfel trekken, mijn woorden laten verdraaien, mokken, en uiteindelijk de woede van me afschrijven.

Toen Fencer naar de projector liep, gooide ik het briefje naar Kavi achter me. Ze voegde er iets aan toe en gaf het terug.

#VreetZeOp.

Ik glimlachte. Ze doelde op de onlinebeweging waar onze vriendin Ayaan zich onlangs bij had aangesloten, *#VreetZeOp*. Hun voornaamste doel is het uitschakelen van huis-tuin-en-keukenracisten en superioriteitsdenkers door middel van speurwerk op internet. Maar Ayaan zit in de leerlingenraad, dus ze doet alles in het geheim. Haar werkwijze: stilletjes bewijzen verzamelen totdat ze genoeg heeft om iemand op een waterdichte, systematische manier te slopen.

Ze had me verteld dat ze iets over Fencer had. Al had ze me nog niets laten zien.

Maar op dit moment voelde ik me vanbinnen oplichten van blijdschap: *Ayaan heeft iets*, en dat betekende dat we Fencer binnenkort zouden uitschakelen. Ik had al tegen haar gezegd dat ik wilde meedoen.

Fencer is hier straks niet meer. Daar ga ik voor zorgen.

Ik staarde naar Kavi's tekst onder de mijne. *#VreetZeOp*.

Een tekeningetje van een paar handen die een vork en een mes vasthielden zou het goed doen aan weerszijden van Kavi's bijdrage. Ze zou mijn poging tot kunstzinnigheid – háár sterke kant – wel kunnen waarderen.

Ik begon een scherp uitzierend tafelmes te tekenen met overdreven grote kartels en een smalle, spitse punt.

Een hand greep het papier op mijn tafel vast en gaf er zo'n ruk aan dat mijn pen een kras op de tafel maakte.

Ik keek met grote ogen op naar Fencer, terwijl het tot me doordrong wat ik zojuist had getekend.

Een mes. Een gevaarlijk uitziend mes.

‘Zie-naab, kantoor. Nu.’ Hij had het kalme gezicht van iemand die al wist dat hij had gewonnen voordat het spel was begonnen. ‘Ik ben er over vijf minuten met deze dreigbrief van jou.’

Het was makkelijk voor rector Kerr om me van school te sturen. Er waren maar twee stappen voor nodig.

1. Nadat ze me herhaaldelijk had gevraagd: ‘Waarom zou je zoiets doen?’, en geen antwoord had gekregen, belde Kerr mijn moeder. Die kwam er onmiddellijk aan van het reisbureau waar ze werkt.

2. Terwijl Kerr mijn ‘dreigbriefje’ omhooghield, zette ze voor mijn moeder uiteen wat ik had gedaan, terwijl ik stommetje bleef spelen en zo hard naar Fencers schoenen staarde – in de hoop er twee gaten in te branden – dat hij een paar keer ongemakkelijk zijn voeten verschoof.

Kerr zei twee keer: ‘Vreet ze op?’, de tweede keer met een hogere stem, en ik zag Kavi’s gezicht voor me, met haar donkere haar in een zijskeiding, haar magere bruine armen kruislings over de lesboeken die ze tegen haar borst gedrukt hield, met dat nauwelijks aanwezige lachje om haar lippen.

Ik zag haar op me staan wachten bij mijn kluisje voor de lunchpauze, zoals ze de afgelopen jaren bijna elke dag had gedaan.

Ik zou haar nooit verraden.

‘Mejuffrouw Malik, realiseer je je dat dit een reden zou kunnen zijn om je van school te verwijderen? Een dreigement, met een wapen, gericht tegen een leraar?’ Kerr staarde me aan.

De woede in mijn binnenste werd zonder mijn toestemming verwisseld voor bezorgdheid.

Ik wil in het najaar naar UChicago, de Universiteit van Chicago. Mijn zus Sadia zit daar en ze heeft beloofd dat ze weggaat uit